

SENIORENCOMMISSIE

Eerste vaststelling:

Door het feit dat een groot deel van de resoluties erg gelijklopend zijn met deze van vier jaar geleden toont aan dat er aan het beleid van de regering nauwelijks iets veranderd is.

1. Inkomen, pensioen en armoede

Bij de analyse van de armoedesituatie van een land of regio wordt gebruik gemaakt van een Europese aanvaarde maatstaf die aangeeft hoeveel mensen moeten rondkomen met een inkomen onder de armoederisicodrempel. Deze drempel is bepaald op 60 procent van het mediaan netto beschikbare huishoudinkomen in een land.

Concreet lag de Belgische armoederisicodrempel volgens de EU-survey van 2015 voor een alleenstaande op 1.083 euro per maand. Omgerekend is dat voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen 2.274 euro per maand. Iets meer dan één op de tien Vlamingen

(10,3 procent) moest in 2015 zien rond te komen met een inkomen onder deze armoederisicodrempel. Dat komt overeen met ongeveer 650.000 personen in Vlaanderen met een inkomen onder de armoederisicodrempel.

Voor senioren, die meestal met twee of alleen wonen, en aangepast aan de cijfers van 2013, komen we als armoederisicodrempel op ongeveer 1.000 euro per maand voor alleenstaanden en 1.500 euro per maand voor samenwonenden.

Bij 65-plussers voor wie het pensioen de belangrijkste bron van inkomsten is, stijgen deze armoedecijfers naar 22 procent. Als je weet dat in België bijna twee miljoen mensen ouder zijn dan 65 jaar, dan kan je berekenen dat dagelijks meer dan

400.000 senioren in zeer moeilijke omstandigheden overleven. De welvaarts-

enveloppe moet terug in ere hersteld worden zodat hij de volle 100% bedraagt.

Heel wat pensioenen zijn dus gewoon te laag waardoor senioren medische kosten niet kunnen betalen, besparen op voeding, herstellingswerken aan hun huis niet uitvoeren, of zichzelf nooit iets 'extra's' kunnen gunnen. De senioren die moeten leven van een pensioen niet ver boven de armoederisicodrempel lopen een groot risico om ook in armoede te belanden door onvoorziene gebeurtenissen, zoals een verhuizing, het overlijden van een partner, een echtscheiding of een slepende ziekte.

Sommige pensioenen kunnen worden bijgepast door de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO). Een aanvraag hiervoor brengt echter een enorme administratieve rompslomp met zich mee. Ongeveer 100.000 ouderen doen een beroep op de Inkomensgarantie voor Ouderen. Sinds twee jaar is het de pensioendienst die voor nieuwe

pensioenen onderzoekt wie in aanmerking komt. De oudere dossiers moeten zelf zo'n omslachtige aanvraag indienen.

Daarom pleiten wij voor een automatische toekenning van voordelen aan wie er recht op heeft door de pensioendiensten. Alle gegevens betreffende de werknemers en hun loopbaan zijn immers gekend bij de overheidsdiensten.

Trouwens, het uiteindelijke resultaat bij een toekenning is dat je nog steeds op de rand van armoede balanceert en moet hopen dat er zich geen onvoorziene kosten aandienen.

De vergrijzing is geen noodlot, maar een overwinning van de socialistische arbeidersbeweging. Het is door onze strijd dat we langer en gezonder leven. Dat is goed, en het wordt te weinig in de verf gezet. Maar het is ook onze taak om er voor te zorgen dat al die senioren hun 'oude dag' op een kwaliteitsvolle wijze kunnen beleven. En

dat betekent dat we er niet alleen moeten voor zorgen dat de pensioenen betaalbaar blijven, maar vooral ook dat een pensioen méér dan genoeg moet zijn om te overleven. Een senior moet actief kunnen deelnemen aan alle aspecten van het maatschappelijk leven. Want een arbeid(st)er die op pensioen of op SWT gaat, is meestal productief op en uitgeperst. Maar hij/zij is en blijft wel een actieve burger met nog heel wat verwachtingen en wensen.

Het optrekken van de armoedegrens in België naar het Europees niveau moet deze legislatuur zeker uitgevoerd worden.

Concreet stellen wij dat het basispensioen moet worden versterkt tot 75 procent van wat men gemiddeld heeft verdiend op een loopbaan van 40 jaar waarbij de welvaartsvastheid wordt behouden. Momenteel is het minimumpensioen lager dan het leefloon door de indexsprong en het niet volledig toepassen van de welvaartsvastheid. Een aanvulling vanuit een voor iedereen toegankelijke tweede pijler moet kunnen zorgen voor een pensioen dat 75 procent bedraagt van het loon van de laatste vijf actieve jaren. We verwerpen met klem de toepassing van het puntensysteem bij de berekening van de pensioenen.

Om een loopbaan van 40 jaar mogelijk te maken met de meegetelde gelijkgestelde periodes, moeten jongeren vlot toegang krijgen tot jobs die bijdragen aan de sociale zekerheid en moet werk werkbaar worden en een loopbaan leefbaar. Op het loopbaanpensioen moeten uiteraard correcties mogelijk zijn voor zware en ongezonde beroepen.

De betaalbaarheid van dit voorstel is een

kwestie van politieke keuzes maken. Vooreerst kan er worden afgestapt van de fiscale cadeaus voor de derde pijler en kan er eindelijk een hervormde ASB (algemene sociale bijdrage) worden ingevoerd zodat alle inkomens meebetalen. De welvaartsenveloppe voor de herwaardering van de uitkeringen moet ook in crisisjaren volledig ter beschikking worden gesteld en mag niet meer worden afgeroomd om budgettaire doeleinden. Het is een schande dat de werkgevers de voorwaardelijke toekenning welvaartsenveloppe telkens gebruiken als chantagemiddel om bijdrageverminderingen of een interprofessioneel akkoord af te dwingen. De toekenning van de welvaarts koppeling moet in een eerste fase volledig zijn en automatisch worden verankerd. De verschillen tussen de stelsels kunnen ook worden weggewerkt en zorgen voor een transparanter pensioensysteem. De inhaalbeweging die de laatste jaren aan de zelfstandigen cadeau is gedaan zonder dat zij evenredig meebetalen, is een duidelijk bewijs dat het over politieke keuzes gaat.

Om de armoede bij senioren in te dijken moeten we echter niet alleen werken aan de verbetering van het pensioen aan de inkomstzijde, maar ook aan de beperking van kosten aan de uitgavenzijde: betaalbare gezondheidszorg, kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting, gratis basismobiliteit en een toegankelijk sociaal leven.

2. Zorg

In België liep de levensverwachting in 2016 op tot 79 jaar voor de mannen en 84 jaar voor de vrouwen (Bron: Belgostat, FOD Economie). In cijfers is dit uiteraard een heuglijke vaststelling, maar een pijnlijke vaststelling voor de betrokkenen achter deze

cijfers is dat naarmate de mensen ouder worden de behoefte aan zorgen evenzeer toeneemt. We spreken dan niet enkel van de kosten aan gezondheidszorg, maar ook de kosten verbonden aan poetshulp, beperkte mobiliteit, huisvesting, enz.

De belangrijkste kopzorg van de laatste decennia is de trend tot privatisering van de zorg. Alsof het afwentelen van noodzakelijke overheidsinvesteringen naar de private sector ook maar één voordeel zou bieden aan de burgers? Er is nood aan automatische ondersteuning bij de thuiszorg waarbij de toegankelijkheid naar de toekenning van sociale rechten eenvoudiger wordt. Een thuisverpleger zou het aanspreekpunt naar de verantwoordelijke diensten, die deze rechten moeten toepassen, kunnen zijn. Zo kan men proactief de noden opsporen.

We glijden langzaam af naar onbetaalbare rusthuizen en de pensioenen zijn meer dan ontoereikend om het verblijf te bekostigen. De gemiddelde kostprijs bedraagt 1665 euro per maand. Dan wordt er nog niet gesproken van bijkomende kosten. We pleiten voor een plafonnering van de kostprijs aan de hand van het pensioen dat men krijgt of een systeem van maximumfactuur.

Als we vaststellen dat de kost van een rusthuis veel meer bedraagt dan een gemiddeld pensioen en dat de private sector het gros van de investeringen in rusthuizen als een commerciële opportuniteit ziet, dan is het niet moeilijk om te voorspellen waar de winsten naartoe gaan, maar ook wie opdraait voor de verliezen. Om de markt weer enigszins in evenwicht te brengen zouden OCMW's moeten worden

gefinancierd om een aanbod aan rusthuizen met kamers en verzorging aan de prijs van het rustpensioen te doen.

We stellen ons ernstig vragen wat er gebeurt bij de inkanteling van de OCMW's in de gemeenten voorzien op 1 januari 2019. De kans is groot dat men hier terug zal vallen op de kerntaken en alle vormen van thuiszorg privatiseren.

Bij hospitalisatie is de eerste vraag die wordt gesteld: 'Heeft u een verzekering?' De toegang tot een hospitalisatieverzekering is voor 65-plussers afgesloten, contractueel en financieel. Diegenen die een individuele polis op latere leeftijd voortzetten, worden (afhankelijk van het afgesloten bedrijfscontract) dikwijls geconfronteerd met onbetaalbare premies en uitsluitingen allerhande. Ironisch genoeg is de individuele premie voor een hospitalisatieverzekering bij gepensioneerden vaak hoger dan de maximumfactuur. Het gevolg is dat veel senioren een noodzakelijk doktersbezoek uitstellen, besparen op tandzorgen, en

zelfs op het einde van hun leven worden gedwongen om te bedelen bij hun kinderen om de rusthuisfactuur te betalen.

Het misbruik van de hospitalisatieverzekering door de ziekenhuizen moet stopgezet worden.

Indien het bedrag dat per jaar wordt uitgegeven aan een privéziekteverzekering – namelijk 800 miljoen euro – aan het RIZIV zou worden gestort, als de zorgverstrekkers beter zouden geresponsabiliseerd worden en als alle inkomens zouden moeten bijdragen, dan zou de financiering van een toegankelijke en alle kosten dekkende

gezondheidszorg geen utopie zijn.

3. Mobiliteit en participatie

Mobiliteit speelt in de participatie aan het sociaal leven een belangrijke rol. Wanneer men zelf niet meer mobiel is of om financiële of geografische redenen niet meer of onvoldoende gebruik kan maken van openbaar vervoer, wordt men als het ware gedwongen om thuis te blijven. Eenzaamheid en armoede zijn de meest in het oog springende knelpunten die voor ouderen het zwaarst om te dragen zijn. Daarom zijn we blij dat de beslissing werd genomen om de gratis tarieven voor personen met een handicap en de lage tarieven voor de mensen met een klein inkomen te behouden. 65-plussers moeten echter opnieuw 52 euro per jaar betalen voor een abonnement.

In landelijk gebied en kleine gemeentes wordt het openbaar vervoer minder gebruikt dan in grote steden, doordat het aanbod zo goed als onbestaande is. Daarom vragen we om de abonnementskost proportioneel te maken voor kleinere gemeentes. Senioren met een treinabonnement die trein en tram op hun traject gebruiken kunnen enkel korting krijgen op een tramticket als ze de volle pot betalen voor hun treinreis. Deze Kafkaïaanse toestanden moeten verdwijnen.

Tot op heden kregen senioren hun abonnement automatisch toegestuurd. Volgens De Lijn gebruikt de helft van de senioren ze niet, en daarom schrijven ze de 65-plussers aan om te vragen of ze een abonnement willen. Ze kunnen dan een chipkaart aanvragen (de Mobib-kaart), die 5 jaar geldig is en ook 5 euro kost.

Wij pleiten steeds opnieuw voor het toekennen van automatische rechten. Het zijn immers vaak diegenen die het meest kwetsbaar zijn, die het minst weten waar ze recht op hebben. Het automatisch toesturen van een abonnement was net een voorbeeld van goede praktijk. Dat De Lijn deze beweging nu omkeert, is een gemiste kans. Een Brusselse senior die zich wil verplaatsen en gebruik wil maken van alle mogelijkheden van het openbaar vervoer moet nu drie abonnementen kopen. Dit is Absurdistan ten top. Omdat mobiliteit een basisrecht is, zullen wij blijven pleiten voor kwaliteitsvol en toegankelijk openbaar vervoer en zullen we ons verzetten tegen besparingen op de kap van de zwaksten in de samenleving. In het Regeerakkoord 2014-2019 heeft de Vlaamse Regering zich er immers toe verbonden om werk te maken van automatische rechtentoekenning en administratieve vereenvoudiging (p. 153): "We pakken onderbescherming aan, hebben aandacht voor mogelijke Mattheüseffecten, hanteren de armoedetoets en streven naar automatische toekenning van rechten."

4. Energie en wonen

De energieprijzen swingen de pan uit en elk van ons heeft dat al gemerkt aan zijn energiefactuur. Gepensioneerden en ook alleenstaanden in het algemeen zijn de zwaarst getroffen groepen. Dikwijls wonen ze in oudere woningen die onvoldoende geïsoleerd zijn en/of uitgerust met verouderde verwarmingsinstallaties. In verhouding met hun inkomen is de uitgave voor energie ook hoog. Dikwijls ontberen hun de middelen om te investeren in energiebesparende maatregelen.

Elke maand betaalt iedereen een voorschot aan zijn energieleverancier. Maar hoe wordt dat bepaald? Het is geen sinecure om je factuur te ontleden. Samen met de studiedienst van het Vlaams ABVV hebben we dit op deskundige wijze gedaan aan de hand van concrete voorbeelden. Op basis van enkele reële energiefacturen werd gezocht naar goedkopere energieleveranciers via de website van de VREG 'Doe de V-test en vind je ideale leverancier'.

Een belangrijke vaststelling was dat veel tools om toegang te krijgen tot die energiebesparende maatregelen het vlotst bereikbaar zijn via het internet, een medium waar niet alle senioren toegang toe hebben. Eén op vijf Belgen geeft toe dat ze verloren lopen in de digitale samenleving en dat dit hen stressseert. (Vlaamse Ouderenraad 08/09/2017)

Vandaar ons pleidooi om extra aandacht te hebben voor de senioren in de wijze waarop tools als een V-test of premie-aanvrager ter beschikking worden gesteld aan het publiek. Vooral bij plattelandsbewoners stelt men vast dat de kloof tussen de burger enerzijds en de (al dan niet digitale) dienstverlening anderzijds erg groot is. Ook na de eerste overstap naar een voordelige groene leverancier – eventueel in een groepsaankoop – moet jaarlijks opnieuw de berekening worden gemaakt om te vermijden dat men na het eerste jaar in een contract met ongunstige tarieven terecht komt.

5. Rechtvaardige belastingen

Een progressief en herverdelend belastingstelsel is een van de beste middelen om een rechtvaardige samenleving te organiseren. Na enkele Scandinavische

landen is de belastingdruk in België echter een van de hoogste in Europa. Het is dus niet moeilijk dat het neoliberale verhaal van de 'ontvetting' van de staat, de privatisering en de verlaging van de belastingen, veel aanhangers kent. Maar het gebrek aan rechtvaardigheid in ons fiscaal stelsel is vooral te wijten aan de scheefftrekking tussen belasting op inkomens die gemakkelijk gekend zijn (arbeid) en inkomens uit kapitaal. Ook belastingfraude en ontwikkelingsmechanismen zorgen voor een breuk in het herverdelingsmechanisme. Bereken maar eens het verschil tussen de belasting die een gepensioneerde betaalt op zijn pensioen en de huisjesmelker op zijn huurinkomsten?

Om het evenwicht te herstellen doen wij een aantal voorstellen:

Voor gezinnen:

- Schaf het bankgeheim af en zorg voor de invoering van een vermogenskadaster. Zo kan een systeem van vermogens(winst) belasting, op patrimonium van meer dan 1 miljoen euro (buiten de eigen woning) worden ingevoerd en zal een belasting op meerwaarde van kapitalen en financiële transacties en roerende voorheffing op een eerlijke manier kunnen gebeuren. Voer ook hier progressieve belastingvoeten in zodat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.
- Stop de fiscale aanmoediging van het pensioensparen derde pijler.
- Herwaardeer de kadastrale inkomens tot een realistischer niveau, zeker voor de tweede en volgende woningen.

- Pak de managementvennootschappen aan die zijn opgericht enkel en alleen om minder belastingen te betalen en sluit de deur voor systemen van successieplanning die alleen toegankelijk zijn voor wie het geld heeft om dure consultants te betalen.

Voor ondernemingen:

- Bij de invoering van de notionele intrestaftrek werd door Open-VLD en MR verzekerd dat het systeem budgettair neutraal zou zijn, buitenlandse investeringen zou aantrekken, meer jobs zou creëren, de kapitaalstructuur van de KMO's zou versterken en dat misbruiken niet zouden worden getolereerd. Nu stellen we vast dat:
 - de kostprijs van de notionele intrestaftrek, naargelang de berekeningsmethode, 0,6 tot 3 miljard euro bedraagt;
 - de buitenlandse investeringen in de meest positieve berekening hoogstens stabiel zijn gebleven en zeker niet zijn toegenomen;
 - de grootverbruikers van het systeem sinds de invoering ervan meer jobs hebben geschrapd dan gecreëerd;
 - het KMO-aandeel in het gebruik van de aftrek slechts 5 à 6 procent procent bedraagt. Het zijn vooral grote ondernemingen en multinationals die van het systeem gebruikmaken.

Bij een objectieve evaluatie van het systeem stellen we nu vast dat geen enkel van de gebruikte argumenten voor de invoering

realistisch is gebleken. Na deze evaluatie is er geen enkel argument meer om de notionele intrestaftrek, zelfs na een bijsturing, verder te laten bestaan. Voor ons moet het systeem onmiddellijk worden stopgezet.

- Het D.B.I.-stelsel (Definitief Belaste Inkomsten) heeft tot doel de economisch dubbele belasting te vermijden. De DBI-aftrek wordt in de praktijk echter dikwijls gebruikt om belastingen te ontwijken. Wij stellen voor om dit systeem van vrijstelling om te vormen naar een systeem van verrekening door toekenning van een belastingkrediet voor in het buitenland effectief betaalde belastingen om ontwiking te voorkomen en een rechtvaardig deel van de opbrengst te belasten.
- Door de invoering van een Financiële Transactie Taks van bijvoorbeeld 0,05 procent op elke financiële transactie creëer je met een minimale belastingvoet een grote opbrengst. Aangezien 95 procent van alle valutatransacties van speculatieve aard zijn, tref je hiermee vooral diegenen die buiten de reële economie geld verdienen door anderen te destabiliseren.

Aanpak van de fraude:

- Volgens verschillende ramingen wordt de zwarte economie in België geraamd op 10 à 20 procent van het BBP. In onze buurlanden wordt het fraudeniveau zo'n 30 procent lager geschat. Door de inspanningen van de belastingadministratie om te vormen naar meer dienstverlening in de personenbelasting en het op poten zetten

van efficiëntere controlemechanismen op basis van risicoanalyse en –selectie kan men het vertrouwen van de burgers terugwinnen. Want nu draait de eerlijke belastingbetaler op voor de belastingen die niet worden geïnd.

6. Functionaliteit

Deze adviezen worden geformuleerd tijdens de bijeenkomsten van onze Seniorencommissie en worden gebruikt door de leden die ook vertegenwoordigd zijn in interprofessionele seniorencommissies, in de werkgroepen van de Vlaamse Ouderenraad en in het bureau en de commissies van de Federale Ouderenraad.

Maar het is even voor de hand liggend dat wie participeert in de vakbond, ook vertegenwoordigd moet zijn in die vakbond, zijn zeg moet hebben en zijn democratische rol moet kunnen spelen.

We pleiten daarom voor een betere vertegenwoordiging naar alle regionen. Door de hogere levensduur en het feit dat steeds meer senioren zich aansluiten is het ook noodzakelijk dat de stem van de senioren gehoord wordt. Het zijn ook zij die de link naar de jongeren vormen.

De senioren vragen om per provincie 2 afgevaardigden met volwaardig stemrecht in het Congres toe te voegen en niet te nemen uit de groep actieven.

